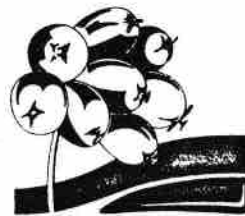

De Rosdoek

nr 29

heemkundige studiekring
De Acht Zaligheden

heemkundige studiekring
de acht zaligheden

HEEMKUNDEVERENIGING 'DE HOOGES DORPEN'
VESSEM WINTELRE KNEGSEL

D E R O S D O E K

Aflevering 29

Juni 1983

Redactieadres: Th. van der Aalst, Ganzestraat 17,
5527 CA Hapert, tel. 04977-1671.

Administratie: C.H.M. Witmer, Nijverheidslaan 16,
5506 EE Veldhoven.

Redactieteam:

Th. van der Aalst, Ganzestraat 17, Hapert.
H. Backbier, Heike 6, Vessem.
Mevrouw Th. Cools-Van Son, Antwerpsebaan 9,
Knegsel.
Mejuffrouw C.J.M. Heeren, Wolfshoek 3,
Knegsel.
H. Huijbers, Weverstraat 10, Steensel.
A. Kockx, De Pottenbakker 44, Veldhoven.
J.J.A. Smetsers, Leeuwerik 18, Vessem.

De volgende Rosdoek verschijnt in sept. 1983.

Copy wordt ingewacht tot uiterlijk 1 augustus
1983 op het adres van de redactie.

Van de bestuurstafel

In het kader van de actie voor het behoud van het kleine monument verscheen in de loop van februari jl. een extra Koerier van Brabants Heem, onder de titel "Het kleine bedreigde brabants monument".

In de vergadering van de Stichting met de Raad van Aangeslotenen, die op 26 februari jl. werd gehouden, werd het eerste exemplaar hiervan aangeboden aan de gedeputeerde voor kulturele zaken in deze provincie, de heer Drs. J. v.d. Hart.

Onder deze kleine veelal niet geïnventariseerde en onbeschermden monumenten worden die zaken verstaan die in het algemeen niet opvallend zijn, maar vaak toch een gezichtsbepalende functie hebben.

Te denken valt hierbij aan een rijtje arbeiderswoningen uit het begin van deze eeuw, een muziekkiosk, een dorpspomp, een veldkapel, een molen of een poortpartij.

In de brochure worden in een elf-tal artikelen de diverse aspecten rondom het ontstaat en het behoud van deze kleine monumenten, behandeld. Het geheel is verluchtigd met een aantal duidelijke foto's en tekeningen. Daar bij het streven voor het behoud van deze monumenten vaak overleg met en medewerking van de gemeentebesturen nodig is, werd aan alle gemeentebesturen in deze provincie een exemplaar van deze uitgave gezonden.

Ook voor eventueel andere belangstellenden is het mogelijk om in het bezit van deze extra Koerier te komen. In verband echter met de aan deze uitgave verbonden kosten ziet het stichtingsbestuur zich genoodzaakt hiervoor een prijs te berekenen van f 9,90.

Mocht hiervoor belangstelling bestaan dan kan men zich rechtstreeks wenden tot ons bestuurslid

de heer H. Backbier, Heike 6, 5512 NJ Vessem,
tel.: 04979- 1451.

Het jaarlijks heemkundig werkkamp wordt dit jaar
gehouden van woensdag 3 tot zaterdag 6 augustus
a.s..

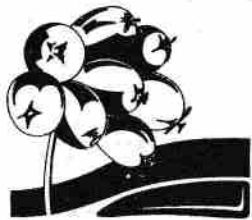
De organisatie ervan is in handen van de heem-
kundekring H.M. Ouwering te Deurne.

Van het onlangs verschijnen van enkele nieuwe uit-
gaven binnen ons kringgebied, kunt U elders in
dit nummer lezen.

Mag ik U tenslotte met het oog op het naderende
tijd veel goed weer en fijne vakantiedagen toewen-
sen?

Oerle, juni 1983.

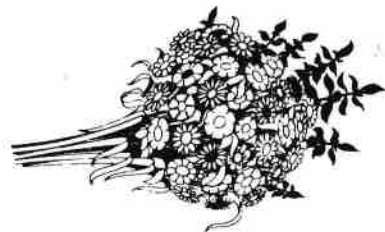
Uw voorzitter
Th.H. v.d. Ven.

heemkundige studiekering de acht zaligheden

Nieuwe leden:

Mevr. Kuijken-Luijken, Hoogeloon.
Hr. M. de Voogd, Eersel.
Hr. L.H. van Esch, Vught.
Mevr. A.A. van Es-Zwart, Eersel.
Hr. B. v.d. Wijk, Eindhoven.

EEN VIERTAL LEZENSWAARDIGE NIEUWE PUBLIKATIES VAN EIGEN BODEM

Kort na elkaar zijn onlangs een drietal boeken
en een extra aflevering van onze periodiek "De
Rosdoek" verschenen, waarvoor we uw welwillende
aandacht vragen. De laatste had de intentie om
wat meer bekendheid te geven aan het ons nog
restende cultuurbezit van middeleeuwse kerken
en torens en werd geschreven door Herman Strij-
bos. Hij gaf het als titel: Gothische dorpskerken
en torens van de Kempische zandgronden. De pu-
blikatie is het rechtstreeks gevolg van de vorig
jaar gehouden tentoonstelling in Eersel van de
Studiegroep Kerken en Torens van de Kempische
Gothiek van onze kring, waarvan de schrijver de
leiding heeft. Deze studiegroep, welke reeds een
aantal jaren actief is en ten doel heeft om zo-
veel mogelijk gegevens te verzamelen over dit on-
derwerp, waarover tot nog toe zo weinig bekend
is, reageert met deze publikatie op een veel ge-
hoord verzoek gedaan op de vernoemde tentoonstel-
ling. Op dit moment is de werkgroep bezig om de
tot nog toe verworven gegevens te inventariseren.
Een volgende uitgave betrof "Brabantse humor op
klompen" door Johan Biemans. Het betreft een
aantal korte verhalen in het Bergeijks dialect,
welke hij op zijn welbekende smeuge manier vertelt.
Dat dit naar zijn zeggen de laatste publikatie
van zijn hand is in het dialect kunnen we alleen
maar respecteren. Over een langere periode be-
zien kunnen we er alleen maar blij mee zijn dat
de Kempische taal op schrift bewaard blijft voor
het nageslacht en een tijdsbeeld waarin tevens
een aantal karakteristieken van de Kempische
mens over de voorbij tijd verankerd liggen in de-
ze en andere publikaties van zijn hand vorm heb-
ben gekregen.

Een wel zeer lezenswaardig boek verscheen van
Drs. H.J.C.A.M. van der Heyden uit Knegsel onder
de titel: "Groot geweld in kleine dorpen". Na

een overzichtelijke historische inleiding behandelt hij hierin de plunderingen en brandschattingen van met name het Franse leger tijdens het einde van de 17e en het begin van de 18e eeuw. De aandachtige lezer zal hierbij bemerken dat er toen in onze omgeving op dusdanige wijze is huisgehouden, dat diverse dorpen nagenoeg totaal verwoest werden. Het boek inspireert tot meer navorsing van onze streekgeschiedenis, waarover tot nu toe zo weinig bekend is. Vanaf het begin van de 80-jarige oorlog tot en met de in dit boek behandelde periode hebben in onze streek bijna onafgebroken oorlogshandelingen plaatsgevonden. Wat brachten de gevolgen van het feit dat we generaliteitsland waren met zich mee? Op welke wijze en in welke mate vonden de veranderingen in de 19e en de eerste helft van de 20e eeuw plaats? Voor dit moment kunnen we er alleen maar onze welgemeende voldoening over uitspreken dat Drs. van der Heyden een niet zo fraaie, maar wel boeiende episode van onze locale geschiedenis op wetenschappelijk verantwoorde wijze te boek heeft gesteld.

De laatste publikatie welke we in dit artikel behandelen betreft een nieuwe dichtbundel van de produktieve en bekende dichter en romanschrijver Frans Hoppenbrouwers uit Valkenswaard onder de titel: "Zoet als honing, zout als brem: een bericht uit de Kempen". Evenals de dichtbundel "'n Snee irluk brôôd út de Kempe" wordt deze op indringende wijze verlucht met foto's van Wim Huijbregts. Zoals genoemde titels reeds doen vermoeden is het eerste werk in het ABN geschreven en de tweede in het Kempisch dialect. Naar zijn zeggen heeft hij met zijn nieuwste bundel de intentie de mensen te leren weer behoorlijk met elkaar om te gaan. Een treffend voorbeeld hiervan is het gedicht "Paradijs" op pag. 66, handelende over een nieuwgebouwde stad waarvan een strofe luidt:

Er wordt geboren, men gaat dood
en nooit klinkt er een valse noot;
zo gladjes gaat dat allemaal
in die stad van glas en staal.
Toch is er eens een kind geweest
dat vroeg naar plant en bloem en beest.
Dat deed de mensen veel verdriet
want zulke vragen stel je niet.

Orwillekeurig deed mij dit terugdenken aan een gedicht van Willem van 't Hof uit zijn bundel "Gepalmde rog" van een 25-tal jaren geleden, genaamd "Den Buurt".

De laatste strofe hiervan luidt:

En als ze gaan slaopen is ieder voldaan.
Op tegenbezoek wordt vaneiges gestaan
naar wetten die nooit zijn beschreven,
gevat in omlijsting van Brabantsen aord,
tot eer van de buurtschap van oudsher be-
waard
en steeds ongeschonden gebleven.

Bibliografische gegevens:

Gothische dorpskerken en torens van de Kempische zandgronden/ door Herman Strijbos; publ. van de Studiegroep Kerken en Torens van de Kempische Gothiek.

Heemkundige Studiekring De Acht Zaligheden, 1983
32 blz. (De Rosdoek; afl. 28)

Brabantse humor op klompen/ door Johan Biemans.
Hapert: Uitgeverij "De Kempen", 1983.
131 p. ISBN 90-70427-11-7 Prijs f 23,50

Groot geweld in kleine dorpen/ door H.J.A.C.M. van der Heyden.
Hapert: Uitgeverij "De Kempen", 1983.
84 blz. ISBN 90-70427-07-9 Prijs f 19,75

Zoet als honing, zout als brem: een bericht uit de Kempen/ door Frans Hoppenbrouwers; foto's Wim Huijbregts.

Hapert: Uitgeverij "De Kempen", 1983.
83 blz. ISBN 90-70427-10-9 Prijs f 17,00.
H. Huijbers

FOTOBOEK "WENTERSEL VRÜGER"
nu te bestellen

Enkele jaren geleden werd in Wintelre door de Heemkundevereniging De Hooge Dorpen Vessem-Wintelre-Knegsel een fototentoonstelling "WENTERSEL VRÜGER" georganiseerd. Voor deze tentoonstelling was enorm veel belangstelling.

Een van de veel gehoorde vragen was of er van deze oude foto's ooit nog eens een fotoboek samengesteld zou worden.

Daarom heeft Jos van der Heyden, die sinds januari 1978 bijna 1700 foto's van Wintelre heeft verzameld het plan opgevat om samen met de Stichting Dorpsfeesten dit jaar een fotoboek uit te geven (niet commercieel).

In dit boek zullen honderden foto's worden opgenomen vanaf 1890 tot ongeveer 1960 met o.a. onderstaande hoofdstukken:

- school (schoolfoto's vanaf 1895).
- kerk, kerkelijke gebeurtenissen, bouwen van de kerk, pastoors.
- verenigingen, standsorganisaties.
- dorpsgezichten, huizen en gebouwen.
- families (van vrijwel alle families die in Wintelre woonden tussen 1900 en 1950 zullen een of meer foto's worden opgenomen)
- soldaten.
- trouwfoto's.
- bijzondere gebeurtenissen zoals feest Peerke van Roy 100 jaar.

Het boek zal eind oktober 1983 uitkomen.

KOSTEN: Als U nu een of meerdere boeken besteld is de prijs f 27,50 per stuk.
(Na 1 november kost het boek f 32,50)

Hoe bestellen? Even een brief(kaartje) naar:
Stichting Dorpsfeesten, Boek
"Wentersel Vrüger",

Willibrordusstraat 60,
5513 AZ Wintelre.

(verdere informatie: Jos v.d. Heyden.
04998 - 73779.)

In het voorwoord heeft onze voorzitter een lans gebroken voor het kleine bedreigde Brabants monument. In ons Kringgebied is al enige tijd een werkgroep bezig aan het verzamelen van gegevens van kapellen en wegkruizen. De werkgroep staat onder leiding van de Heren van de Borne en van Vlokhoven. Hun bevindingen zullen t.z.t. gepubliceerd worden.

Een aansporing door het Brabants Heem was voor ons overbodig, maar ieder lid van onze kring zal attent moeten zijn op deze monumenten.

Redactie.

DE NEOLITISCHE VUURSTEENMIJNEN

Door P.W. Bosch

(vervolg van Rosdoek nr. 27 blz. 28)

Ter ondersteuning van het dak liet men pilaren van van kalksteen staan. Vaak werd ook in het room and pillar system gewerkt waarbij een gang aan de ene kant werd verbreed en het overtollige kalkgruis werd gebruikt om de andere kant van de gang op te vullen en het dak te ondersteunen. Ook de veiligheid werd niet uit het oog verloren. De mijnen waren met elkaar verbonden waardoor er bij gevaar altijd de mogelijkheid tot vluchten aanwezig was. Als vluchtweg werd meestal de laatste in bedrijf zijnde gang van een mijn gebruikt die niet of maar gedeeltelijk werd opgevuld. Verharde kruipvloeren en geschuurde wanden wijzen op het intensieve gebruik dat van deze verbindingsgangen werd gemaakt. Op de wanden en pilaren van de mijngangen bevinden zich talloze kasporen van vuurstenen hakken. Deze kasporen geven aanwijzingen over de richting van waaruit de mijngangen werden gegraven.

De vuursteenlaag die werd ontgonnen heeft een dikte van ca. 30 cm.

In totaal werden ca. 15000 vuurstenen gereedschappen gevonden. Het overgrote deel bestaat uit gebroken of stompe hakken. Dit aantal lijkt zeer hoog, maar bekijkt men het aantal kubieke meters kalk en vuursteen dat werd uitgegraven,³ dan betekent dit dat slechts 5 hakken per m³ werden gebruikt. De hakken werden aan de oppervlakte vervaardigd, ondergrondse werkplaatsen werden niet gevonden. De hakken vertonen een grote uiterlijke overeenkomst wat doet vermoeden dat zij 'fabrieksmatig' werden gemaakt.

Een ongebruikte hak heeft een lengte van 15-18

cm, een breedte van ca. 5 cm en een dikte van ca. 3,5 cm. De hakken werden ingesteeld gebruikt. Aanwijzingen hiervoor zijn onder andere de lengte van de kasporen. Deze zijn niet zelden meer dan 10 cm lang en onmogelijk in de kalk aan te brengen met een ruwe vuurstenen hak in de hand. Een andere aanwijzing zijn de pijpvormige holruimten in de kalkopvulling, afkomstig van verrotte stukken hout. De lengte was nooit meer dan 80 cm en de bodem was in de meeste gevallen bedekt met gecalcineerde houtresten.

De stompe hakken werden ondergronds bijgepunt met behulp van zogenaamde 'kloppers'. Dit zijn harde kalksteenbrokken afkomstig uit de opvulling van dikke vuurstenen. Van deze harde kalk werden schijven afgeslagen die zolang werden gebruikt tot ze kogelrond en hierdoor ongeschikt waren geworden voor het afslaan van dunne vuursteensplinters. Voor het grovere werk werden meestal kwartsieten gebruikt, afkomstig uit de orgelpijpen. Kloppers werden vaak gevonden bij zogenaamde hakkendepots, groepjes van 10-20 hakken die dikwijls aan de voet van de schachten werden aangetroffen. Bij deze hakkendepots werden ook veelvuldig vuursteenafslagen gevonden die een aanwijzing geven over de plaatsen waar hakken werden bijgepunt.

Hertshoornen werktuigen werden sporadisch aangetroffen. In tegenstelling tot de vuursteenmijnen in Grimes Graves (Gr. Britt.) waar de Werkgroep eveneens opgravingen verrichtte, kan men aannemen dat hertshoornen hakken op de vaak harde kalk in Rijckholt weinig effect hadden.

Op 5 november 1965 werd aan het einde van een gangetje een menselijke schedel zonder onderkaak gevonden. De schedel lag in een ondiep putje. Het gangetje zelf was opgevuld in de richting van de schedel. Andere skeletdelen werden niet gevonden. Waarschijnlijk betrof het

hier voorouderverering. De schedel werd nauwkeurig onderzocht in het Laboratorium voor Anatomie en Embryologie der Rijksuniversiteit van Groningen door dr. G. van Vark. De conclusie van het voorlopig onderzoek was: de schedel was van Neolithische ouderdom en afkomstig van een man van ca. veertig jaar.

Conclusies

Uit de resultaten van de opgraving kunnen een aantal interessante conclusies worden getrokken en berekeningen worden uitgevoerd. De navolgende cijfers zijn voor een deel ontleend aan berekeningen die door P.J. Felder werden uitgevoerd. De oppervlakte van het gehele prehistorische mijngebied in Rijckholt₂ bedraagt 25 ha. Door de Werkgroep werd 3000 m² onderzocht en werden 66 schachten aangetroffen. Hieruit kan men afleiden dat het gehele mijngebied ca. 5000 schachten moet omvatten.

Aan de hand van de hoeveelheid vuursteen die in het onderzochte gedeelte werd ontgonnen, kan worden berekend dat in totaal ca. 41.250 m³ vuursteen uit het mijnveld Rijckholt werd gedolven.

Uit deze hoeveelheid werden ca. 153.315.000 vuurstenen bijlen of hakken vervaardigd. Als men aanneemt dat de vuursteenmijnen in Rijckholt ca. 500 jaar in bedrijf zijn geweest, dan betekent dit dat er ca. 1500 voorwerpen per dag moeten zijn vervaardigd.

In de zestig onderzochte mijnen werden ca. 15000 hakken gevonden, verspreid over 3000 m², er moeten dan nog ca. 2.500.000 vuurstenen hakken in de niet onderzochte gangen liggen! Naar het aantal mijnwerkers dat in Rijckholt werkte, kan men slechts gissen aangezien in de directe omgeving van de vuursteenmijnen geen bewoningssporen werden aangetroffen. De nederzettingen zullen hoogstwaarschijnlijk langs de Maas hebben ge-

legen, maar ook daar zijn tot op heden nog geen sporen van enige betekenis gevonden.

De conservering

Bij een aantal bezoeken aan de opgraving bleek al gauw dat wanneer wij de opgraving voor het nageslacht wilden bewaren, de hoofdgang geconserveerd diende te worden. De vochtige kalksteen tastte de stalen ondersteuning aan en ook de prehistorische mijn gangetjes vertoonden sporen van verval. De Werkgroep riep de hulp in van een aantal specialisten en er werd besloten om de gehele hoofdgang in beton uit te voeren. De kosten zouden echter ca. f 500.000 bedragen. De minister van CRM en een groot aantal particuliere bedrijven werden benaderd om subsidie.

In 1975 werd in Maastricht het 2de Internationaal Vuursteensymposium gehouden. Wetenschapsmensen uit geheel Europa namen aan het symposium deel en bezochten ook de opgraving. Aan het einde van het symposium werd door de deelnemers een resolutie opgesteld met de dringende oproep om de vuursteenmijnen voor het nageslacht te bewaren en tot nationaal monument te verklaren. Deze resolutie werd verzonden aan de minister van CRM.

In 1977 werden van CRM en een aantal particuliere bedrijven grote subsidies verkregen en kon gestart worden met de conservering van de opgraving. De hoofdgang werd geheel in beton uitgevoerd en aan de ingang werd een ontvangstgebouwtje gebouwd dat evenals de hoofdgang en een deel van de mijn gangetjes werd voorzien van elektrisch licht. Tijdens het 3de Internationaal Vuursteensymposium in mei 1979 werden de vuursteenmijnen officieel geopend door staatssecretaris Wallis de Vries van CRM.

De werkzaamheden zijn nu vrijwel voltooid en voor groepen bestaat een beperkte mogelijkheid om de

opgraving te bezoeken en te zien hoe onze voorouders 5000 jaar geleden vuursteen ontgonnen voor het maken van gereedschappen. De mogelijkheid hiertoe werd geschapen door twintig enthousiaste amateur-archeologen, die ongeveer 450 nachten ondergronds doorbrachten om de vuursteenmijnen te ontsluiten voor het nageslacht.

-.--.-.-.-

DEVOTIONALIA

Periodiek voor verzamelaars van devotionaliën

Het is algemeen bekend, dat er een ongekend aantal personen is, dat tot de wereld der verzamelaars hoort.

Iets kan zo gek niet zijn, of het wordt wel door de een of ander verzameld, wordt wel eens gezegd.

Sommige verzamelaars kennen zelfs een eigen periodiek, dat tevens contactblad en mededelingenblad is.

Een jaar geleden is er een nieuw periodiek verschenen onder de naam DEVOTIONALIA. De grote animator hiervan is de heer A. de Greef uit Eindhoven. Hij geeft de bedoeling van dit blad aan als volgt:

door middel van het publiceren van gegevens kontakten te bevorderen tussen personen die de R.K. Volksdevotie verzamelen en bestuderen, zowel in het bijeenbrengen van voorwerpen als het raadplegen van lektuur erover. Gegevens kunnen zijn: het publiceren van artikelen over de diverse aspecten van dit verzamelgebied, het vermelden van te organiseren evenementen, van tentoonstellingen en plaatselijke activiteiten, van te bezoeken musea enz. enz.

In het blad is een rubriek voor vraag en aan-

bod.

Het is niet de bedoeling om commerciële advertenties op te nemen.

De prijs is zeer laag gehouden. Op het ogenblik kan men zich abonneren voor f 15,00 per jaar op dit tweemaandelijks periodiek.

Iedereen kan gratis en vrijblijvend een proefnummer aanvragen bij:
A. de Greef, Ferd. Huyckstraat 6, 5625 CP Eindhoven.
Telefoon: 040 - 437136.

Pater Dagobert Gooren ss.cc.

Jaarverslag over 1982. Het gebeuren in en om de Heemkundige Studiekring "De Acht Zaligheden".

Als we sommige kringen met hun explosieve groei als voorbeeld zouden nemen, zou Uw bestuur zich misschien zorgen moeten maken. Maar wij denken, dat we tevreden kunnen zijn, als een streekkring, zoals de onze, blijft draaien zoals ze doet. Ons ledenbestand schommelt rond de 230. De studiegroepen grijpen de mogelijkheden aan die er zijn en werken stapje voor stapje naar hun einddoel. De door de Kring georganiseerde activiteiten worden bezocht door een vaste kern. Per onderwerp komen daar nog enkele tientallen bezoekers bij. De leden, die de avonden niet konden bezoeken vinden in De Rosdoek altijd nog een verslag van wat ze gemist hebben. Een extra pluim voor de Rosdoek redactie, die kans ziet per jaar vier volwaardige nummers met een gevarieerde inhoud te laten verschijnen.

Op 18 januari hielden we onze jaarvergadering. Voor de pauze werd voldaan aan de verplichting, die de statuten ons opleggen. We informeerden U over plannen, gebeurtenissen en financiën van onze vereniging. Na de pauze werd onze Heemkun-

dige kennis getest, met als inzet enkele peperkoeken.

Na een evacuatie oefening van "De Schuur" in Steensel naar de Lierhof in Eersel, konden we op 18 februari luisteren naar Heer Bosch, die alles wist over de vuursteenmijnen in Rijckholt. De enthousiaste lezing zal in 1983 gevolgd worden door een excursie naar deze mijnen.

In "Den Bogerd" in Vessem ontmoetten we, op uitnodiging van De Hooge Dorpen en De Acht Zaligheden Heer Delahaye. Deze is steeds weer bereid zijn afwijkende visie op onze geschiedenis tussen 800 en 1000 na Christus, toe te lichten en te verdedigen. Deze lezing vond plaats op 25 maart.

Op 3 april ging onze kring weer eens op excursie naar Antwerpen. Een extra lof voor de dienst van het Toerisme daar. Zij konden precies volgens het programma inspringen, toen onze gids, Hr. Cools, door plotselinge ziekte verstek moest laten gaan.

Dat we op 2 mei naar Den Bosch gingen, had weinig met nostalgie te maken. Wel met het feit, dat de restauratie van belangrijke stukken van de St. Janskerk klaar waren. Ook een goede rede was, dat de Commissaris van de Koningin op die datum open huis hield in zijn fraaie paleis. Nu komen we aan een vast punt op onze evenementen kalender, de St. Janstocht. De St. Jansviering in Duizel op 27 juni. Volgens oud gebruik regent het dan altijd. Toch waren er nog zowat 30 wandelaars, die rond Duizel nog wat opstaken van Wim Jacobs tijdens de natuurwandeling.

Van 11 september tot begin oktober toonde de Studiegroep "Kempische Dorpsgothiek" in museum de Acht Zaligheden, wat ze zoal over dit onderwerp verzameld hadden. Ruim 1200 bezoekers van deze expositie weten nu ook wat een metselaars teken is.

Op 26 oktober vertelde J. Spoorenberg ons over de ontwikkeling, die Eindhoven de laatste 200

jaar heeft doorgemaakt. Na de pauze illustreerde hij zijn verhaal met vele dia's.

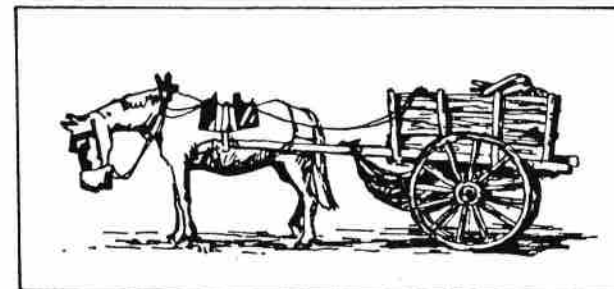
Op 5, 6 en 7 november had de Kring een uitgebreide informatie-stand op een vogeltentoonstelling in Veldhoven. Hiermede ondersteunden we het idee van de organiserende vereniging: Mensen van elkaars hobby op de hoogte brengen.

Het kasteel van Heeswijk en zijn relatie met de Gilden, was het onderwerp, waarover Heer v.d. Wiggert ons op 25 november wat zou vertellen. Ondanks het feit, dat de nadruk van het verhaal meer lag op de bewoners van het kasteel, was het een boeiende avond.

Met een te klein groepje hielden we op 20 december een Kwiz-avond. Veel heemkundige onderwerpen kwamen op die avond aan de orde. Dat het ook nog een wedstrijd was bleek maar bijzaak.

Nu op 20 januari, aan het begin van een nieuw jaar, zit Uw bestuur weer vol plannen. Dit hoeft U er echter niet van te weerhouden met Uw ideeën op de proppen te komen. Hoe meer ideeën, hoe moeilijker de keus. Maar dat hebben we er graag voor over.

C. Witmer

FINANCIEEL OVERZICHT 1982

Inkomsten	Begroot	Werkelijk	Uitgaven	Begroot	Werkelijk
Contributie's	f 6500,--	f 6093,--	Honoraria	f 1750,--	f 635,--
Subsidies	1000,--	341,--	Zaalhuur	1000,--	600,85
Sub. Br. Heem Studiegr.	800,--	1034,34	Portie-drukwerk	3000,--	3001,69
Bijdragen excursies	1200,--	1140,--	Excursies	1500,--	1048,75
Abon. Rosdoek	35,--	204,05	Afdr. St. Brab. Heem	3000,--	3040,--
Verkoop boeken	--	150,--	Studiegroepen	1200,--	800,75
Rente	200,--	394,38	Lidm. representatie	150,--	872,36
Saldo	1965,--	992,48	Div. onkosten	100,--	349,85
	<u>f 11700,--</u>	<u>f 10349,25</u>		<u>f 11700,--</u>	<u>f 10349,25</u>

Balans per 31-12-'82

Activa		Passiva	
Kas	f 25,45	Drukkosten Rosdoek Dec '82	f 259,50
Bank privé rek.	34,87	Afdr. Brab. Heem	15,--
Bank spaarrek. (res. fonds)	3000,--		
Postgiro	253,64		
Postgiro rente rek.	932,39		
Schrijfmachine	1,--		
Vitrines	1,--		
85 exemplaren D.E.S.	637,50		
Boekenbezit	200,--	Vermogen	5311,35
Opbergmateriaal	500,--		
	<u>f 5585,85</u>		<u>f 5585,85</u>
	Kasmiddelen per 1-1-'82		f 5238,83
	per 31-12-'82		4246,35

BEGROTING 1984

Baten		Lasten	
Contributie's	f 6.600,--	Honoraria	f 800,--
Subsidie's	700,--	Zaalhuur	400,--
Bijdragen excursies	1.400,--	Portie-Drukwerk	3.500,--
Abon. Rosdoek	200,--	Excursie's	1.400,--
Rente	350,--	Afdr. Brab. Heem	2.200,--
Saldo	650,--	Lidm. representatie	500,--
		Studiegroepen	800,--
		Div. onkosten	300,--
	<u>f 9.900,--</u>		<u>f 9.900,--</u>

VAN DE BOEKENPLANK

Geschiedenis van Brabant/ door H. van der Horst.
Dl. 1: Van prehistorie tot 1430.
Nijmegen: Uitgeverij Historie, 1983.
451 pag. Prijs f 59,50 ISBN 90-6313-021-X

Groeten uit Valkenswaard: een wandeling langs de gebouwen en door de geschiedenis van Valkenswaard, Dommelen, Borkel en Schaft tussen 1900 en 1940 aan de hand van prentbriefkaarten uit die tijd/ door Peter Latjes e.a.
Hapert: Uitgeverij "De Kempen", 1982.
228 pag. Prijs f 27,80 ISBN 90-70427-08-7

Beveren: Doel, Kallo, Kieldrecht, Verrebroek/ door Bert Joos, m.m.v. Anthony Demey.
Kommissie voor Kulturele Aangelegenheden, Gent, 1982.
381 pag. Prijs f 44,85.
(Inventaris van het Kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen; dl. 12)

Aerpel in het potje: oude gerechten uit Brabant/ door Nan Oomen.
Maasbree: Uitgeverij De Lijster, 1982.
156 pag. Prijs f 18,90 ISBN 90-6486-025-4

Humor in Brabant/ door B. Janssen.
Maasbree: Uitgeverij De Lijster, 1983.
Prijs f 24,90

Gildeboek O.L. Vrouw Eersel/ transcriptie en bewerking Theo van der Aalst.
Eindhoven: Studie- en Archiefcommissie, Bond van Schuttersgilden Kring Kempenland, 1983.
80 pag. Prijs f 11,00
(Verkrijgbaar bij: Boekhandel Huybregts te Eersel en Standaardboekhandel te Eindhoven)

Bedevaartplaatsen in Noord-Brabant/ door P.J. Margry.
Eindhoven: Bura Boeken, 1982.
349 pag. Prijs f 34,90 ISBN 90-6404-012-5

Boerenapostel pater Gerlacus van den Elsen, 1853-1925/ door Peter van den Elsen.
Gemert: Heemkundekring "De Kommanderij Gemert"; NCB, 1983.
280 pag. Prijs f 15,00
(Bijdragen tot de geschiedenis van Gemert; nr. 10)

De oude Nederlandse maten en gewichten/ door J.M. Verhoeff.
Amsterdam: P.J. Meertens Instituut, 1982.
132 pag. Prijs f 18,50 ISBN 90-70389-07-X
Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen

Inventarissen van het archief en de dokumentatie van dr. J.E.A. van de Poel (1898-1971)/ door M.M.S. Feringa en A.J. Geelhoed.
Het archief van de Stichting Brabantia Nostra (1935-1971)/ door J.G.M. Sanders.
's Hertogenbosch: Rijksarchief in Noord-Brabant, 1982.
(Rijksarchief in Noord-Brabant: inventarisreeks nr. 30) Prijs f 15,00

Inventaris van het familiearchief van de Mortel-de la Court (1384-1978)/ door J.C.M. Andrik.
 's Hertogenbosch: Rijksarchief in Noord-Brabant, 1982.
 (Rijksarchief in Noord-Brabant: inventarisreeks; nr. 31) Prijs f 29,00

Inventaris van het archief van de Commissie van Breda, (1799-1811, met retroacta tot 1421)/ door P.T.A. Zweegers, m.m.v. R.J. Wols.
 's Hertogenbosch: Rijksarchief in Noord-Brabant, 1982.
 (Rijksarchief in Noord-Brabant: inventarisreeks; nr. 32) Prijs f 19,00

Historische kaart van Noord-Brabant 1795: de gebieden van de schepenbanken binnen de huidige provincie Noord-Brabant omstreeks 1795/ onder red. van W. van Ham en J. Vriens.
 2e druk, met aanvullingen.
 's Hertogenbosch: Rijksarchief in Noord-Brabant, 1982.
 Prijs f 14,50
 (Aanvulling bij eerste druk los verkrijgbaar à f 4,00)

Het oudste Cijsboek van de abdij van Berne uit 1376/ uitgeg. ingeleid en van indices voorzien door G.M. van der Velden.
 's Hertogenbosch: Rijksarchief in Noord-Brabant, 1982.
 Prijs f 15,00
 (Rijksarchief in Noord-Brabant: hulpmiddelen)

Reusel aan de meet/ door W. van Gompel e.a.
 Reusel: Heemkundige Werkgroep Reusel, 1983.
 Prijs f 9,50.
 Te bestellen bij: HWR Postbus 95 5540 BL Reusel

Het kleine bedreigde Brabantse monument/ door H.F.J.M. van den Eerenbeemt e.a.
 Waalre: Stichting Brabants Heem, 1983.
 Prijs f 9,90 76 pag.
 Extra afl. van: De Koerier van Brabants Heem.

Dorpen in Nederland: een toeristische gids naar meer dan 250 historische dorpen en stadjes/ uitgeg. in samenwerking met de A.N.W.B.
 Amsterdam: Readers Digest, 1982.
 480 pag. Prijs f 89,90 ISBN 90-6407-089-X
 (Opmerking red: Brabant is matig vertegenwoordigd)

H. Huijbers.

Uit Peel- en Kempenbode

24-12-1909

Vessem. De dag, de gewichtigste dag was aangebroken dat de nieuwe wet op de accijns intrede zou doen in den lande, natuurlijk ook in onze eenvoudige heidedorpen. De herbergiers in zeker dorp bezochten elkaar om voor de gewichtige gebeurtenis eene vergadering te beleggen. Wat zou men aanvangen? De borrel op een dubbeltje brengen? Neen dat gaat niet, want dan zouden de boeren wel weer als vroeger bij elkander gaan buurten, de krant lezen, een kaartje leggen.... Het scherpe vocht wat aanlengen? Maar een kas-telein heeft ook gewetensbezwaren, vooral als het bar loopt, want een min of meer onschuldig doopsel heeft de jenever toch al ondergaan. Zal ik nu hier het hele verloop melden van de vergadering? Neen, dat mag ik niet, en misschien zou de redacteur mij ook wel de noodige plaats-ruimte weigeren.

De presidente trad op.....

O, ik vergat nog te zeggen, dat vrouwenkiesrecht in dergelijke vergaderingen hier reeds lang is ingevoerd. En de presidente sprak met waardigheid: "Mijne Heren, dit is mijn ultimatum. In het naaste dorp woont, zooals gij weet, een specialist, die onze glaasjes een operatie zal doen ondergaan. En nu maar direct gehandeld, opdat men ons geen verwijt kunne maken, dat wij in dezen modernen tijd niet met bekwame spoed hebben gehandeld." 't Voorstel werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen, en dadelijk toog men per fiets naar Vessem, doch de oude heer was zoo maar niet direct te vinden om de glaasjes zo'n grove mishandeling te doen ondergaan. 't Gold hier zijn vrienden die hem in zijn lang leven bij lief en leed, bij feesten en bij rouwe zeer vaak hun eigenaardigen troost hebben geboden.

En bovendien sommigen zouden het zeker met den dood hebben te bekoopen. Doch eindelijk liet hij zich bewegen in den drang der omstandigheden, kreeg zijn diamanten en ander gereedschappen, sprong op de fiets en vooruit ging het dan met een benepen zucht. De operatie was spoedig afgelopen, zeer goed afgelopen zelfs, en toen begon de vergadering de glaasjes te vullen en na menig bisnummer werden ze met algemene stemmen goedgekeurd. De conclusie was, dat ze nog wel de kracht bezitten om de huwelijkshemel, die na de wittebroodsweken wel eens zwaar bewolkt raakt, op te klaren, om miskende liefde weg te spoelen en.....

Probatum est, zei de presidente en de vergadering ging uiteen.

De Brabantse Tramwegen.

In een lezing over dit onderwerp op 10 maart j.l. gaf de Heer W. Leideritz, archivaris van de N.V. Brabantsche Buurtspoorwegen en Auto-diensten, B.B.A., een historisch overzicht van het ontstaan, de bloeitijd en de beëindiging van de tramwegen in Noord-Brabant. Via een ruime reeks dia's liet hij de destijds in onze provincie gebruikte modellen lokomotieven en personen-wagens zien.

Opmerkelijk in zijn historisch overzicht was, dat Noord-Brabant erg laat begonnen is met het aanleggen van tramwegen; het provinciaal bestuur en de partikuliere aspirant-exploitanten konden het meestal lange tijd niet eens worden over de te verlenen concessies.

Zo dateert de tramweg Eindhoven-Reusel van juni 1897. Deze lijn liep wel door tot Reusel-Grens, doch overschrijding van de grens was wettelijk niet toegestaan: in 1921 werd bovendien de spoorbreedte van de belgische tramweg tot een smallere omgebouwd, zodat gebruik van elkaars tramwegennet onmogelijk werd.

De tramwegen hadden een gunstige invloed op de ontwikkeling van de regio's, welke zij kruisten. De mogelijkheid tot personenvervoer werd verruimd; het vervoer van grotere hoeveelheden goederen werd mogelijk; de snelheid gaf het postverkeer meer mogelijkheden.

Toch waren hier en daar de verkeerswegen niet ruim genoeg en was de bevolking nog niet aan de snelheid (!) van de tram gewend geraakt, zodat de tram helaas ook vele verkeersslachtoffers eiste.

Toen in de dertiger jaren het personen- en goederenvervoer per autobus c.q. vrachtauto's goedkoper werd dan de exploitatiekosten van de tramwegen, ging de tramwegmaatschappij over op auto-traktie en verdween stilaan de tram. In mei

1935 reed in onze regio de laatste personen-tram; slechts een paar jaar nadien volgde ook de goederentram; de rails langs onze verkeers-wegen werden nog vóór 1940 opgebroken.

Th. van der Aalst

Uit het Jaarverslag 1982 van Heemkundevereniging "De Hooge Dorpen, Vessem, Wintelre, Knegsel"

Haar activiteiten bestonden uit een informatie-avond over heemkunde voor het Vrouwengilde te Vessem, een dia-avond over "De vorming van de natuurlijke elementen in het landschap: met name heide, vennen en beken", een lezing van Albert Delahaye, de archivaris die de tot nu toe gevolgde beschrijving van de vaderlandse geschiedenis in de tijd van Willibrord en Karel de Grote wil doen herzien, een lezing over weer- en natuurspreuken, een tentoonstelling over "Valkerij, vroeger en nu", een tocht door haar gebied en de naaste omgeving daarvan, een lezing over de patroonheiligen van de kerken in het gebied van de Kring, een vertoning van een tweetal amateur-films op heemkundig gebied en een bezoek aan het streekarchief in Eindhoven.

Ook op andere wijzen werd medewerking verleend aan diverse wensen binnen de dorpsgemeenschappen van de Kring.

In 1983 gaat men naast de gebruikelijke activiteiten verder met het onderzoek naar het hoe en waarom van emigratie in de vorige eeuw vanuit de Kempen.

Th. van der Aalst

Onze Kempische Kringen als peetvader bij de uitgave van nieuwe boeken over onderwerpen van onze streek.

Hoewel een en ander de nodige aandacht heeft gekregen in de regionale pers, komen we toch nog even terug op twee gebeurtenissen, waarbij de Heemkundige Studiekring "De Acht Zaligheden" en de Heemkundevereniging "De Hooge Dorpen" zeer nauw betrokken waren.

Op 18 maart j.l. vond te Bergeyk onder auspiciën van de eerstgenoemde Kring de overreiking plaats van het eerste exemplaar van "Humor op Klompen", een reeks vertellingen in Bergeyks dialect van Johan Biemans, en van "Zoet als honing - zout als brem, een bericht uit de Kempen", een bundel gedichten van Frans Hoppenbrouwers.

"Humor op klompen" is geïllustreerd met tekeningen van Jos Leurs, de dichtbundel van Frans Hoppenbrouwers met foto's van Wim Huybregts. Beide uitgaven zijn verkrijgbaar bij de uitgeefster, Drukkerij "De Kempen" te Hapert, en via de boekhandel.

Op 21 april j.l. richtte "De Hooge Dorpen" de schijnwerpers op de uitgave van het boekwerk "Groot Geweld in Kleine Dorpen", geschreven door de Knegselse geschiedkundige Drs. Hennie van der Heyden.

Een gedeelte van de inhoud hiervan publiceerde hij reeds in de vorige "Rosdoek"-en. Zijn onderzoek naar de plunderingen van een aantal dorpen in het kwartier van Kempenland tijdens de Negenjarige Oorlog (1688-1697) en de Spaanse Successie-oorlog (1701-1713) geeft een indrukwekkend beeld van de ellende, die de doortrekkende huurlingenlegers veroorzaakten in ons toch al eerder door de godsdienst-onderdrukking tot armoede gebracht gebied.

Ook deze uitgave werd verzorgd door Drukkerij "De Kempen" te Hapert.

Vanzelfsprekend vragen beide Kringen ook via deze "Rosdoek" uw aandacht voor deze uitgaven.

Th. van der Aalst

Heemkundigheid

Kerkepad in de Kempen.

Reeds enkele jaren verzorgt de N.C.R.V. uitzendingen onder de naam Kerkepad.

In deze uitzendingen wordt aandacht geschonken aan een aantal karakteristieke Kerkgebouwen in een bepaald gebied. Dit jaar is o.a. de Kempen aan de beurt. Op 3 en 10 september a.s. is een route uitgezet, die langs kerken en kapellen voert in Eersel, Bergeyck, Weebosch, Luykgestel en Postel.

In de verschillende kerken zijn teksten verkrijgbaar waarin de belangrijkste wetenswaardigheden over deze gebouwen vermeld staan.

Noteert U dus deze data in Uw agenda. In de plaatselijke pers zal t.z.t. ook aandacht aan deze Kerkepad besteed worden.